

№3(11), 2017

ДАНА БАЛА

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ
ҒЫЛЫМИ-АҚПАРАТТЫҚ
ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ

www.rc-dd.kz

ҚҰРМЕТТІ ОҚЫРМАН!

«Дана бала» журналы биылғы оқу жылында мектепке дейінгі білім беру саласындағы бастамалар жаршысы ретінде педагог қауымның назарына тың идеялардан туындаған әдістемелік кешендер жөнінде жаңа мақалалар ұсынады.

Елбасының жас ұрпақты бабалар тарихынан тағылым алып, елін, жерін сүйетін отаншыл рухта тәрбиелеуді көздейтін Рухани жаңғыру бағдарламасы мектепке дейінгі білім беру мазмұнын жаңартудың негізі болып отыр.

Тәуелсіз еліміз ширек ғасыр ішінде қарыштап дамып, Қазақстан әлем таныған абыройлы мемлекетке айналған тұста мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту жүйесі қозаммен бірге өзгеріп, бүгінгі күнге жемісті жетістіктерімен жетті. Ғасырлық шежіреге ие, желісі жемісін беріп отырған бұл саланың әдістемелік негіздері жас ұрпақтың зердесін оятып, интеллектісін дамытудың заман талабына сай жаңа мүмкіндіктерін ашуды көздейді.

Мәңгілік ел ұрпағының болашағын болжауға игі ықпал ететін, баланың бойына жалпыадамзаттық құндылықтарды қалыптастыруды мақсат еткен Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасын тиімді іске асыру жаңа оқу жылында әр педагогке салмақты жауапкершілік жүктейді.

Сондықтан тәрбие мен білімнің қайнаркөзі саналатын мектепке дейінгі ұйымдарда қызмет ететін педагог қауымды, жас ұрпақтың рухани-адамгершілігін қалыптастыруда аянбай еңбек ететін жанашыр әріптестерімді 2017-2018 жаңа оқу жылымен шын жүректен құттықтаймын!

Еліміздің гүлденуіне, ұрпағымыздың өсіп-өркендеуіне үлес қосатын кішкентай азаматтардың патриоттық сезімін оятып, Отанын сүйуге тәрбиелейтін қызметтеріңіз табысты болсын!

Директор:

Б. Игенбаева

Меншік иесі:

Қазақстан Республикасы Білім және ғылым
министрлігі
«Мектепке дейінгі балалық шақ»
Республикалық орталығы» РММ

Мекен-жайы:

www.rc-dd.kz
«Мектепке дейінгі балалық шақ» РММ
Астана қаласы, VIP-қалашығы, 3
тел.29-56-29, e-mail: rcdd_info@mail.ru

Республикалық ғылыми-ақпараттық әдістемелік журналы

Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрлігі Байланыс, ақпараттандыру және ақпарат комитетінің мерзімді баспасөз басылымын және ақпараттық агенттікті есепке қою туралы № 14553-Ж куәлігімен есепке қойылды (15.09.2014ж.)

ДАНА БАЛА

Негізгі тақырыптық бағыты

Мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту саласы бойынша озық идеялар мен тәжірибелерді тарату, педагогтар мен ата-ана қауымына ақпарат түрінде әдістемелік көмек көрсету

Основная тематическая направленность

Распространение передовых идей и опыта в области дошкольного воспитания и обучения, оказание методической помощи педагогической и родительской обществу в виде информационного материала

Редакция алқасы

Директор

Бижан Құрманғалиқызы Игенбаева

ҚР Білім және ғылым министрлігі «Мектепке дейінгі балалық шақ» республикалық орталығының директоры, педагогика ғылымдарының кандидаты, доцент

Шарапат Сейсенбекқызы Сұлтанғазиева

ҚР Білім және ғылым министрлігі Мектепке дейінгі және орта білім департаменті Мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту басқармасының басшысы, педагогика ғылымдарының кандидаты

Әзия Елеупанқызы Жұмабаева

Абай атындағы Қазақ Ұлттық педагогикалық университеті Мектепке дейінгі және бастауыш білім беру теориясы мен әдістемесі кафедрасының меңгерушісі, педагогика ғылымдарының докторы, профессор

Сайраш Нағашбайқызы Жиенбаева

Қыздар педагогикалық университетінің педагогика-психология факультетінің деканы, педагогика ғылымдарының докторы, профессор

Маржан Анесқызы Ғалымжанова

«Өрлеу» БАҰО АҚ филиалы Атырау облысы бойынша педагогикалық қызметкерлердің біліктілігін арттыру институтының директоры, педагогика ғылымдарының кандидаты, профессор, Халықаралық Ақпараттандыру академиясының академигі

Алмагүл Даниярқызы Бұғыбаева

Қарағанды облысы білім беруді дамыту оқу-әдістемелік орталығының әдіскері

Гүлнар Қайроллақызы Исакова

Астана қаласы №73 «Аяулым» балабақшасының меңгерушісі

Редактор: Айдана Шотбайқызы

Дизайнер: Ләйлә Айнамқұлова

МАЗМҰНЫ • СОДЕРЖАНИЕ

УАҚЫТ МӘСЕЛЕЛЕРІ • ПРОБЛЕМЫ ВРЕМЕНИ

Ш.С.Сұлтангазиева. Қазақстан Республикасындағы мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту жүйесін қалыптастыру және дамыту.....5

ӘЛЕМДІК ТӘЖІРИБЕ • МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ

В.Л.Пашко. Научно-методическое обеспечение дошкольного образования в Республике Беларусь9

ИННОВАЦИЯЛАР • ИННОВАЦИИ

Ж.С.Коздигарина. Мектепке дейінгі ұйымда жаңартылған бағдарлама аясында педагогикалық үрдістерді ұйымдастыру.....17

ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАР • НАЦИОНАЛЬНЫЕ ЦЕННОСТИ

А.Қ.Медетова. Қазақ күйлері - рухани жаңғырудың алғышарты20

БАЛА-МЕДИА • МЕДИА-РЕБЕНОК

Ұ.Ө.Молдабек. «Балапанмен» мүддеміз бір.....24

АТА-АНА УАҚЫТЫ • ВРЕМЯ РОДИТЕЛЕЙ

Б.Ә.Күкеева. Жасқа берген тәрбие - тал шыбықты игендей.....27

ҮЗДІК ТӘЖІРИБЕ • ЛУЧШИЙ ОПЫТ

А.И.Баранникова. Опыт работы по внедрению и обучению игры в шашки29

Г.Жалғасова. Дәстүрден тыс сурет салу тәсілдері арқылы балалардың шығармашылық қабілетін дамыту.....31

«ЭКСПО - 2017» бізден басталады 34

ЗИЯТКЕР • ИНТЕЛЛЕКТУАЛ38

НЫСАНА • ОБЪЕКТ

И.Асипова. Жасқаншақтықты қалай жеңдік?40

ФОРМИРОВАНИЕ И РАЗВИТИЕ СИСТЕМЫ ДОШКОЛЬНОГО ВОСПИТАНИЯ И ОБУЧЕНИЯ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

Султангазиева Шарапат Сейсенбековна

*Начальник управления
дошкольного воспитания
и обучения ДДСО МОН РК*

Текущий год для сферы дошкольного образования республики является знаменательным. Казахстанскому дошкольному воспитанию и обучению исполнилось 100 лет. За эти годы система претерпела значительные изменения. Из маленького детского сада, организованного в юрте, сегодня, в большинстве своем, это типовые светлые здания.

В первые трудные годы Независимости государство пошло на вынужденную «оптимизацию»: с 1991 по 2002 годы сеть детских садов сократилась в 8 раз (с 8881 до 1095 ед.).

Кардинально расширить охват дошкольным образованием позволила программа «Балапан», поддержанная Главой государства. Политика государства была направлена, прежде всего, на инфраструктурное развитие. И уже через 6 лет республика достигла показателя 1991 года (1991 г. - 8881 ед., в 2015 году - 8834 ед.). Экспертами ОЭСР в 2015 году такой темп роста сети дошкольных организаций признан беспрецедентным.

В настоящее время в республике функционируют 9410 дошкольных организаций с контингентом 807,2 тыс. детей, из них 2336 – частных дошкольных организаций. Полный охват детей дошкольным воспитанием и обучением достигнут в Западно-Казахстанской, Восточно-Казахстанской, Костанайской, Павлодарской и Северо-Казахстанской областях. Свыше 94% охват обеспечен в Кызылординской (97,1%), Акмолинской (96,7%), Актюбинской (94,8%) и Карагандинской (94,8%) областях.

Министерством совместно с местными исполнительными органами постоянно ведется активная работа по обеспечению всех детей 3-6 лет дошкольным образованием. Планируется до 2020 года открыть 1631 дошкольную организацию, в том числе 970 частных.

Значительная роль в обеспечении доступности дошкольного образования принадлежит размещению госзаказа. На 2017 год госзаказ составляет 471 тыс. мест на сумму более 103 млрд. тенге, из них 42,9% - для частных дошкольных организаций. В результате таких мер с 2010 года количество частных детсадов выросло в 10 раз.

Самое большое количество открыто в Западно-Казахстанской – 191 ед., Южно-Казахстанской – 147 ед., Алматинской – 121 ед., Кызылординской – 72 ед. областях и в г.г. Алматы – 119 ед., Астана – 44 ед.

В целях усиления действующих механизмов ГЧП пересмотрены Санитарные правила, отдельные требования которых создавали

препятствие для открытия и функционирования частных дошкольных организаций. В работе по обновлению данного документа участвовали практически все заинтересованные министерства и ведомства, сотни специалистов и практиков высказали свое мнение.

В результате в проект документа были внесены следующие дополнения и изменения:

- в понятийный аппарат внесены термины «здание малой мощности», «приспособленное помещение» и дополнены отдельной главой по их деятельности (ранее требования были прописаны только для типовых детских садов);

- комплектование групп осуществлять с сентября текущего года по сентябрь следующего года для обеспечения преемственности с начальной школой (ранее комплектование групп осуществлялось с мая месяца, а не с 1 сентября);

- детей, отсутствующих три и более дней, принимать после осмотра медицинским работником дошкольной организации, который в случае обнаружения симптомов заболевания направляет ребенка к врачу-педиатру (ранее требовалась справка только с поликлиники от врача-педиатра);

- режим дня дошкольной организацией разрабатывается, согласовывается с родительским комитетом и утверждается руководителем дошкольной организации (ранее все детские сады руководствовались одним режимом, указанным в Санитарных Правилах ПиНе);

- дошкольные организации, работающие менее 4 часов, могут функционировать без пищеблока.

Анализ показал, что 40% площадей детских садов используются 1,5 час в день – это спальни. Для эффективного использования этой полезной площади в СанПине предусмотрено совмещение спален и игровых комнат, использование выдвижных двухъярусных кроватей.

В ближайшее время данный нормативный акт будет принят.

Для доступности и прозрачности при предоставлении дошкольных услуг внедряется автоматизация госуслуг в части формирования очередности, выдачи направления и размещения госзаказа через Государственную корпорацию «Правительство для граждан». Механизм финансирования госзаказа будет по аналогии с механизмом размещения грантов в сфере высшего образования. Госзаказ будет выделяться не детскому саду, а непосредственно ребенку. Это даст возможность родителям (законным представителям) ребенка выбрать детский сад, в который пойдет ребенок. Таким образом, объем финансирования дошкольной организации будет зависеть от привлекательности детского сада для потребителей услуг, от его умения предоставлять качественные конкурентоспособные образовательные услуги.

Руководители дошкольных организаций без участия управлений образования регионов будут через ЦОН оформлять заявки на свободные места.

Принимаются меры по улучшению качества дошкольного образования. Сегодня дошкольные организации республики работают по обновленному Государственному общеобязательному стандарту дошкольного воспитания и обучения. В соответствии с требованиями данного Стандарта

разработана и внедрена Типовая учебная программа, основанная на общенациональной идее «Мәңгілік ел». Для сопровождения Типовой программы разработано Методическое руководство, которое окажет помощь педагогам дошкольных организаций в эффективной реализации содержания программного материала. Реализация обновленного содержания дошкольного воспитания и обучения будет осуществляться согласно Перспективному планированию, составленному на основе сквозных тем, что направлено на обеспечение преемственности и последовательности освоения содержания Программы.

В соответствии с Перспективным планом воспитателем составляется Циклограмма на неделю, которая обеспечивает выполнение всех режимных процессов, начиная с приема детей, организованной учебной деятельности, прогулок и уходом детей домой.

Согласно Государственной программе развития образования и науки на 2016-2019 годы с сентября 2017 года в дошкольные организации республики внедряются единые подходы к проведению мониторинга уровня развития детей, что позволит зафиксировать динамику развития детей на разных этапах, оказать педагогическую поддержку их индивидуальному развитию и скорректировать дальнейшую работу с ними. Индикаторами для проведения мониторинга являются ожидаемые результаты по образовательным областям, которые представлены по полугодиям в Типовой программе.

Мониторинг проводится в начале, середине и в конце учебного года (стартовый – 1-10 сентября, промежуточный – 10-20 января, итоговый – 20-30 мая).

В соответствии с требованиями образовательного стандарта отслеживание достижений ребенка в соответствии с возрастом предполагает наличие 3-х уровней:

- 1-уровень – ребенок воспроизводит те или иные действие и знания;
- 2-уровень – ребенок понимает, что делает, владеет определенным запасом знаний;
- 3-уровень – ребенок применяет то, что он знает и умеет, самостоятельно и творчески использует знания.

Результаты мониторинга заполняются в Листах наблюдений. На основании полученных данных заполняется Индивидуальная карта, в которой определяются перспективы дальнейшего педагогического процесса по оказанию помощи ребенку в освоении программного материала.

Качественное обновление дошкольного воспитания и обучения, невозможно решить без профессионального компетентного педагога. В связи с чем Министерством продолжается работа по росту кадрового потенциала через механизм повышения уровня педагогического мастерства воспитателей дошкольных организаций как на местном уровне, так и республиканском. Основное внимание на курсовых занятиях будет уделяться вопросам эффективной реализации обновленного содержания дошкольного образования, применению инновационных методов и технологий, соответствующих требованиям сегодняшнего дня. Этими курсами ежегодно за счет бюджетных средств будут охвачены свыше 7,5 тысяч педагогов дошкольных организаций.

В настоящее время внесены изменения в образовательные программы

курсов повышения квалификации в части улучшения менеджмента. Ежегодно 20% руководителей дошкольных организаций будут развивать лидерские качества, повышать свои управленческие навыки.

Сегодня в дошкольных организациях республики работает более 84 тыс. педагогов. Из них 97% имеют высшее образование, 37% - профильное образование.

В настоящее время в 36 колледжах и 32 высших учебных заведениях осуществляется подготовка кадров по специальности «Дошкольное воспитание и обучение» и ежегодно увеличивается объем госзаказа на данную специальность.

Сегодня к педагогу дошкольной организации предъявляются большие требования. Современный педагог дошкольной организации – это грамотный специалист, разбирающийся в многообразии методических разработок, умело использующий их.

Это и чуткий, всегда готовый к сотрудничеству и взаимопомощи коллега, умеющий работать в коллективе единомышленников.

Это и хороший психолог, способный наладить доброжелательное взаимоотношение с родителями, дать своевременную консультацию по вопросам воспитания детей.

Исследования 2016 года показали, что 40% родителей плохо информированы в вопросах дошкольного образования. В целом половина родителей испытывает недостаток знаний о физиологическом развитии ребенка (48,7%).

Для оказания педагогической помощи родителям в вопросах развития и обучения детей дошкольного возраста Министерством разработан сайт Отбасы.kz.

На сайте родители имеют возможность получить информацию по 6 обучающим модулям, включающим видео, аудио и текстовый контент для детей дошкольного возраста.

Посредством данного сайта родители и педагоги имеют возможность узнать последние новости в дошкольном образовании, ознакомиться с нормативными документами, получить информацию о дошкольных организациях своего региона.

Таким образом, обеспечение доступности дошкольного образования способствует созданию условий для благоприятной социализации и готовности детей к школе.

НАУЧНО-МЕТОДИЧЕСКОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ДОШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ

Пашко Виктория Леонидовна

*Начальник отдела
дошкольного образования
Министерства образования
Республики Беларусь,
кандидат педагогических наук*

Содержание дошкольного образования в настоящее время определяется учебной программой дошкольного образования для учреждений образования с белорусским и русским языками обучения.

Учебная программа дошкольного образования является техническим нормативным правовым актом и определяет цели и задачи изучения образовательных областей, их содержание, время, отведенное на изучение тем, виды деятельности, рекомендуемые формы и методы обучения и воспитания. *Содержание учебной программы дошкольного образования разработано в соответствии с Кодексом Республики Беларусь об образовании от 13 января 2011 года, образовательными стандартами дошкольного образования.*

Содержание учебной программы представлено базовым компонентом и содержанием образовательных услуг сверх базового компонента в соответствии с количеством часов, установленным типовым учебным планом дошкольного образования.

Базовый компонент — минимальное обязательное содержание дошкольного образования, которое соотносится с целью дошкольного образования, имеет развивающую и воспитывающую направленность. Базовый компонент показан в смысловых содержательных блоках, отражающих целевую сущность направлений развития воспитанников и содержание соответствующих им образовательных областей.

Содержание образовательных услуг сверх базового компонента — «Хореография», «Иностранный язык», «Детское ручное ткачество» — определяется закономерностями развития детей в дошкольном возрасте и не превышает максимально возможную нагрузку на воспитанника, определенную типовым учебным планом дошкольного образования. Оно не дублирует содержание базового компонента и способствует расширению, раскрытию возможностей и удовлетворению индивидуальных потребностей каждого воспитанника с учетом зоны его ближайшего развития в условиях разных видов деятельности.

Содержание учебной программы основано на признании самоценности детства и построено на основе личностно-деятельностного и культурологического подходов, в рамках которых деятельность наравне с обучением рассматривается как движущая сила психического развития ребенка (А.В. Запорожец, А.Н. Леонтьев,

С.Л. Рубинштейн и др.). Содержание учебной программы реализуется в видах деятельности, способствующих зарождению и становлению у воспитанника психических новообразований, субъектной позиции и его самовыражению в деятельности.

С учетом целей и задач содержание учебной программы структурировано по пяти направлениям: физическое, социально-нравственное и личностное, познавательное, речевое, эстетическое развитие воспитанника. Каждое направление представлено образовательными областями (отдельными дидактическими единицами содержания), которые в единстве составляют его комплексную характеристику.

Научно-методическое обеспечение учебной программы дошкольного образования осуществляется в целях обеспечения получения образования, повышения качества образования и основывается на результатах фундаментальных и прикладных научных исследований в сфере образования.

Направление «Физическое развитие воспитанника». Содержание реализуется в образовательной области «Физическая культура» и предусматривает формирование культуры движений (ходьба, бег, прыжки, лазанье, броски) и их освоение, активности, позитивного отношения к миру и себе, основ здорового образа жизни, первичных представлений о здоровье, способах его сохранения и укрепления, воспитание физических и личностных качеств.

Направление «Социально-нравственное и личностное развитие воспитанника». Содержание реализуется в образовательной области «Ребенок и общество» и предполагает формирование у него стремления к самопознанию, позитивного отношения к себе, взрослым и сверстникам, первоначальных представлений о личной гигиене и культуре питания, основах безопасной жизнедеятельности, мире и родном крае, отношения к ним, воспитание нравственности, патриотических чувств, трудолюбия, приобщение к общечеловеческим ценностям, национальным культурным традициям, сопричастности к современным событиям.

Особую роль в социальном развитии играет воспитание основ культуры безопасной жизнедеятельности и трудовое воспитание. Традиционные виды труда – самообслуживание, хозяйственно-бытовой труд, труд в природе, ручной труд – представлены в образовательных областях «Ребенок и общество», «Ребенок и природа», «Искусство».

Направление «Познавательное развитие воспитанника». Содержание реализуется в образовательных областях «Ребенок и общество», «Элементарные математические представления», «Ребенок и природа», «Развитие речи и культура речевого общения», «Искусство» и направлено на обеспечение развития психических познавательных процессов и способностей, овладение способами и средствами деятельности; формирование, расширение и обогащение представлений об окружающем мире, умения устанавливать закономерности в окружающем природном и рукотворном мире, воспитание действенного, бережного и ответственного отношения к нему, таких качеств личности, как самостоятельность, целеустремленность, инициативность и др.

Направление «Речевое развитие воспитанника». Содержание реализуется в образовательных областях «Развитие речи и культура речевого общения», «Развіццё маўлення і культура маўленчых зносін», «Обучение грамоте» и обеспечивает овладение нормами и правилами родного языка, развитие коммуникативных способностей, элементарное осознание языковой действительности, подготовку к обучению грамоте. При этом коммуникативная функция рассматривается как основная в речевой деятельности воспитанников, а диалог – как универсальная форма речевого общения.

Направление «Эстетическое развитие воспитанника». Содержание реализуется в образовательной области «Искусство» и предусматривает воспитание основ общей и художественной культуры, развитие

эстетического отношения к миру, художественных способностей и эстетических чувств, детского творчества средствами фольклора и художественной литературы, изобразительного искусства (архитектура, дизайн, скульптура, живопись, графика, декоративно-прикладное искусство), музыкального искусства, хореографии, театра.

В учебной программе прослеживается взаимосвязь и взаимообусловленность направлений образовательных областей на основе интеграции содержания.

Реализация содержания учебной программы обеспечивает разностороннее развитие и саморазвитие личности ребенка, формирование у него нравственных норм и приобретение социального опыта, готовности к успешному переходу на следующий уровень образования – I ступень общего среднего образования.

В целях обеспечения деятельности отдела образования Министерства образования Республики Беларусь проводятся научно-исследовательская работа, которая направлена, в том числе на научно-методическое обеспечение учебной программы дошкольного образования.

Так, в 2015 учебном году проведено 3 научно-исследовательской работы:

«Разработать программно-методическое обеспечение образовательного процесса по физической культуре в санаторном детском саду»;

«Разработать концептуальную модель преемственности дошкольного и I ступени общего среднего образования»;

«Разработать программно-методическое обеспечение образовательного процесса для групп кратковременного пребывания детей в учреждениях дошкольного образования»

В 2016 году – «Разработать программно-методическое обеспечение образовательной области «Искусство» (изобразительная деятельность) учебной программы дошкольного образования», «Разработать программно-методическое обеспечение образовательной области «Развіццё маўлення і культура маўленчых зносін» для детей младшего и среднего дошкольного возраста учебной программы дошкольного образования».

Особое значение в реализации содержания учебной программы дошкольного образования отводится учебно-методическим комплексам, сериям учебных наглядных пособий.

В настоящее время в образовательном процессе учреждений дошкольного образования применяются учебно-методический комплекс УМК «Мои первые уроки», серия учебных наглядных пособий «Мир детства», «Умней-ка».

Учебно-методический комплекс «Мои первые уроки» включает 6 наименований учебных изданий для детей дошкольного возраста. Содержание УМК обеспечивает преемственность целей и задач дошкольного и начального образования. Представленный в учебных пособиях материал содействует более органичному переходу ребенка из дошкольного детства в школьную жизнь.

Учебно-методический комплекс «Мои первые уроки» представляет собой функционально целостную систему учебных изданий с единым замыслом, включая оформительское решение.

УМК «Мои первые уроки» способствует реализации задач учебной программы дошкольного образования по следующим образовательным областям: «Ребенок и общество», «Развитие речи и культура речевого общения», «Элементарные математические представления», «Искусство» (компоненты «Музыкальная деятельность», «Художественная литература»).

Учебно-методический комплекс «Magic Box. Английский язык для детей 5—7 лет» включает в себя учебно-методическое пособие, пособие учебное наглядное пособие (рабочую тетрадь), аудиоприложение и набор тематических карточек.

В учебно-методическом пособии представлены конспекты занятий по обучению иноязычному общению воспитанников старшей группы (от 5 до 7 лет), способствующие реализации задач образовательной области «Развитие речи и культура речевого общения (иностранный язык)» учебной программы дошкольного образования.

В пособии представлен иллюстративный материал в виде сюжетных игровых заданий, тексты стихов и песен для воспитанников старшей группы (от 5 до 7 лет), способствующие реализации задач образовательной области «Развитие речи и культура речевого общения (иностранный язык)» учебной программы дошкольного образования.

В рабочей тетради представлены игровые задания для самостоятельной, творческой деятельности воспитанников старшей группы (от 5 до 7 лет), способствующие реализации задач образовательной области «Развитие речи и культура речевого общения (иностранный язык)» учебной программы дошкольного образования.

Аудиоприложение включает тексты, песни, рифмовки, записанные носителями языка, что закладывает основы для хорошего произношения.

Данные пособия можно использовать как в деятельности специально организованной педагогом, так и самостоятельной деятельности детей. Каждое пособие серии включает методические рекомендации для педагогов и родителей и игровой дидактический материал для детей.

Серия «Мир детства» способствует реализации задач учебной программы дошкольного образования по следующим образовательным областям: «Физическая культура», «Ребенок и общество», «Элементарные математические представления», «Развитие речи и культура речевого общения», «Искусство» (компоненты «Музыкальная деятельность», «Художественная литература»).

Серия «Мир детства» включает 21 наименований изданий по различным образовательным областям. В среднем в серию входит около 200 игр, нацеленных на развитие познавательной сферы детей от 2 до 6 лет, обеспечения их теллеktуального развития.

Серия «Умней-ка!» также предназначена для совместной творческой деятельности взрослого и ребенка, включает более 120 игр.

Так, учебные наглядные пособия «Веселые игры для развития речи», «Речевая мозаика» помогут закрепить у детей от 4 до 5, от 5 до

7 лет правильное звукопроизношение, развить дикцию, интонационную выразительность речи, познакомить детей со звучащим словом, его звуковым составом, что подготавливает их к усвоению грамоты. Материал книги способствует закреплению и уточнению словаря ребёнка, формированию грамматического строя речи, развитию связной речи.

Учебные наглядные пособия «Веселые игры по ознакомлению с природой», «Экологическая мозаика» будут способствовать воспитанию у детей от 4 до 5, от 5 до 7 лет уважения, бережного отношения к живому, сформировать у них представления об общих для всех живых существ (человека, животных и растений) признаках, о природных сообществах, расширить представления о самоценности и многообразии мира природы, о единстве человека и природы, о необходимости энергосбережения и т.д.

Серия учебных наглядных пособий «Страницы родной земли» включает 5 наименований. Около 25 игр. Содержание пособий направлено на реализацию задач образовательных областей «Физическая культура», «Ребенок и общество», «Ребенок и природа» учебной программы дошкольного образования в старшей группе:

- формирования патриотических чувств, воспитание гражданственности;
- формирование образа малой родины, содействие накоплению радостных, счастливых воспоминаний;
- воспитание чувства гордости и любви к родному краю;
- развитие социальных эмоций и мотивов, способствующих налаживанию межличностных отношений как нравственной основы социального поведения;
- развитие интереса к познанию окружающего мира, ознакомление с г. Минском;
- расширение и углубление представлений детей о промышленных предприятиях, спортивных объектах Минска;
- ознакомление с культурными достопримечательностями столицы, архитектурным обликом Минска, его ландшафтом.

Серия учебных наглядных пособий «Жила-была сказка»

Учебные наглядные пособия «Жила-была сказка...» предназначены для занятий с детьми от 1 года до 3 лет. Приведенный в пособиях материал направлен на реализацию содержания учебной программы дошкольного образования (образовательные области «Развитие речи и культура речевого общения», «Искусство»).

Каждая папка содержит методическое пособие, представленное в виде книги-«перевертыша» на русском и белорусском языках, и набор карточек с яркими иллюстрациями к сказке и играм. Подробные рекомендации по проведению каждого занятия позволят эффективно организовать работу с детьми и познакомят их с удивительным миром сказок.

Рекомендуются для педагогов учреждений дошкольного образования и родителей, воспитывающих детей раннего возраста.

Серия учебных наглядных пособий «Учимся писать, играя»

Учебные наглядные пособия, вошедшие в данную серию, направлены на реализацию задач образовательной области «Искусство» (изобразительная деятельность, подготовка руки к письму) учебной программы дошкольного образования.

Графические задания, предложенные в пособиях, способствуют формированию у воспитанников старшей группы (от 5 до 7 лет) начальных графических навыков, развитию точных, координированных движений руки, пространственной ориентации, а также познавательных процессов (памяти, внимания, воображения).

Давидович, А.Л., Васильева, И.Н. Готовимся к школе: пособие для педагогов учреждений дошкольного образования.

Пособие включает игры, содействующие подготовке детей к обучению в школе. Содержание учебного издания обеспечивает реализацию учебной программы дошкольного образования.

Ребенок совместно со взрослым или самостоятельно выбирает нужную рубрику, например, «Слоги», и выполняет предложенное ему задания. Задания выстроены по принципу «от простого к сложному».

Горбатова, Е.В. Художественное развитие детей дошкольного возраста (с электронным приложением).

Пособие включает конспекты интегрированных занятий, направленных на личностно ориентированное художественное развитие детей от пяти до семи лет в соответствии с образовательными областями «Искусство», «Развитие речи и культура речевого общения», «Ребенок и природа» учебной программы дошкольного образования. В электронном приложении представлены репродукции картин, иллюстрации, музыкальные произведения, которые можно использовать в образовательном процессе.

Анцыпирович О.Н. Музыкально-эстетическое развитие детей дошкольного возраста (с электронным приложением)

Учебно-методическое пособие включает конспекты занятий по ознакомлению детей с рукотворным миром в старшей группе учреждения дошкольного образования.

Содержание пособия направлено на реализацию образовательной области «Ребенок и общество» учебной программы дошкольного образования.

Например, игровое задание «Што гучыць?», направлено на закрепление представлений о традиционных белорусских музыкальных инструментах (названиях, особенностях звучания).

Ребенку демонстрируется как иллюстративный материал, на котором изображены музыкальные инструменты, так и предоставляется возможность послушать, какие звуки они издают.

Литвина, Н.В., Лосик, Е.И. Ознакомление детей старшего дошкольного возраста с рукотворным миром (с электронным приложением)

Учебно-методическое пособие включает конспекты занятий по ознакомлению детей с рукотворным миром в старшей группе учреждения дошкольного образования.

Содержание пособия направлено на реализацию образовательной области «Ребенок и общество» учебной программы дошкольного образования.

Старжинская, Н.С., Дубинина, Д. М. Народная цацка – люстэрка культуры: пособие для педагогов учреждений дошкольного образования с белорусским и русским языками обучения.

Пособие включает сведения о белорусской народной игрушке как средстве познания культуры, методику использования народной игрушки в образовательном процессе учреждения дошкольного образования.

На сайте национального института образования (адрес www.adi.by) можно знакомиться как с учебными изданиями, вышедшими ранее, так и новинками, а также тем, что готовится к изданию.

МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ ҰЙЫМДА ЖАҢАРТЫЛҒАН БАҒДАРЛАМА АЯСЫНДА ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ҮРДІСТЕРДІ ҰЙЫМДАСТЫРУ

Коздигарина Женис Сергеевна

*ОҚО әдістемелік кабинетінің
Мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту әдіскері*

*Қазір бой жарыстыратын заман емес,
ой жарыстыратын заман.*

Н.Назарбаев

Мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту мазмұнын іске асыру Қазақстан Республикасында білім беруді және ғылымды дамытудың 2016-2019 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасында, мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың жалпыға міндетті мемлекеттік стандартында айқындалған міндеттерді орындауды талап етеді. Балалардың жас ерекшеліктері мен жеке мүмкіндіктеріне, қабілеттері мен қажеттіліктеріне сәйкес білім, білік және дағдыларын қалыптастыру, рухани-адамгершілік құндылықтарын, «Мәңгілік ел» жалпы ұлттық идеясына негізделген жалпыадамзаттық құндылықтарды, патриотизм мен төзімділікті тәрбиелеу мақсаты көзделген. Ең басты міндетіміз – баланың өмірін қорғау және денсаулығын нығайтуды қамтамасыз ететін заттық-кеңістіктік дамытушы ортаны құрып балаға жағдай орнату. Мектепке дейінгі білім берудің сабақтастық және үздіксіз ұстанымдарын қамтамасыз ете білу. Әсіресе балалардың дене, зияткерлік, адамгершілік, эстетикалық, коммуникативтік дамуына бағытталған білім беру салаларын кіріктіру болып саналады. Әр жас топтарында бағдарлама материалының мазмұнын игеру бойынша мониторингті ұйымдастыру, мектепке дейінгі ұйым мен отбасының өзара ықпалдастығын арттыру көзделеді. Балалардың денесін және психологиялық саулығын нығайтуға, оларды салауатты өмір салтының құндылықтарына баулуға, баланы тұлғалық және әлеуметтік, зияткерлік дамытуда тәрбие мен оқытудың инновациялық әдістері мен технологияларын қолдануға ықпал етуіміз керек.

Мектепке дейінгі ұйымдардағы педагогикалық үдерістердің инновациялығы – мектеп жасына дейінгі балалардың тиімді дамуына себін тигізетін жаңа технологияларды мақсатты енгізуінде.

Педагог пен баланың өзара әрекет етуі жүзеге асырылатын оқытудың интерактивті әдістерін қолдану барынша маңызды. Мектепке дейінгі ұйым педагогтарының әртүрлі қызметтерінде интерактивті, инновациялық әдістерінің ерекшеліктері туралы білімнің қалыптасуына, өзара әрекет ету субъектілерінің өзара бағытталған белсенділігіне, қарым-қатынас дағдыларын дамытуды арттыруға баса назар аудару керек.

Мектепке дейінгі ұйымдарда ақпараттық-коммуникациялық технология құралдарын қолданудағы мақсат – баланың танымдық қызығушылығын қалыптастыру. Балада танымдық қызығушылықтың болуы олардың ұйымдастырылған оқу іс-әрекеттерге белсенді, білімінің сапалы болуына, жағымды мінез-құлықтарын қалыптастыруға мүмкіндік береді. Заман талаптарына сай мектепке дейінгі ұйымдарда АКТ оқыту процесінде кеңінен пайдалануда. Түрлі танымдық салаларына арнаулы компьютерлік бағдарламалар құрылуда. Баланың жас ерекшелігіне және пайдаланатын компьютерлік бағдарламаларға сай интерактивті тақта ойындағы баланың оппоненті, бағдарлаушы (әңгімелеуші), жаттықтырушы, емтихан қабылдаушы болуы мүмкін.

Оқытуда балалардың түрлі психикалық функцияларын дамытуға арналған компьютерлік құралдар бар: олар көру, есту арқылы қабылдау, зейін, есте сақтау, логикалық ойлау, т.б. Балаға тиімді қызығушылығын тудыратын Монтессори элементтерімен жұмыс жасау жолдары, Н.Зайцев кубиктері, Фридрих Фребельдің педагогикалық жүйесі, “Тәйтэй” Б. П. Никитин, “Нүктешелер” әдісі бойынша дамыту, З. Дьенеш–”Жаңа математика”, Д. Кюизинер сиқырлы таяқшаларын, құм, ертегі, арт терапияларын жүйелі өз тәжірибемізге енгізіп отырған абзал. Қоғамда болып жатқан әлеуметтік-экономикалық өзгерістер мен еліміздің білім беру саласының әлемдік білім кеңістігіне өтуі білім беру саласында, соның ішінде мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқытуға уақыт талабына сай өзгерістер енгізуді талап етілуде. Мектеп жасына дейінгі балаларды дамыту мәселесі мемлекеттік саясаттың ажырамас бөлігі екені баршамызға аян. Сондықтан мектепке дейінгі жастағы балаларды тәрбиелеу мен оқытудың негізгі мақсаты – баланың жеке басының қалыптасуы мен дамуы болып отыр. Ал негізгі міндеттері баланың өмірін қорғау мен денсаулығын нығайту, баланың зиялылық, жеке тұлғалық және дене дамуын қамтамасыз ету, баланың дамуындағы ауытқушылыққа қажетті түзетулерді жүзеге асыру, балаларды жалпы адами құндылыққа тарту, баланың толыққанды дамуын қамтамасыз ету үшін отбасымен бірге болатын өзара әрекет. Жаңа заман баласы – еліміздің болашағы. Жаңа заман баласын қалыптастырып, дамыту үшін, тұлғаның ішкі дүниесі мен оның қыр сырын анықтап, мүмкіншіліктері мен қабілетінің дамуына жағдай туғызу қажет. Сондықтан да балабақшаларда көптеген іс-шаралар атқарылып жатыр, оның дәлелі №25 «Қарақат» бөбекжай-балабақшасында өткен «Ақпараттық-коммуникациялық технологияларды мектепке дейінгі мекемелерде қолдану» тақырыбындағы өткен облыстық семинар. Семинар барысында 11 топ жас ерекшелігіне байланысты ұйымдастырылған оқу қызметін көрсете алды. Олар «Алма» II кіші топ тәрбиешілері: А. Сагиндиқова, Ш. Куралова. «Көктемгі орманға саяхат», «Алша» ортаңғы топ тәрбиешілері: Исаева Л., Нуралиева Р. «Көктемнің ғажап табиғаты», «Таңқурай» ортаңғы топ тәрбиешілері: Сидикова Д., Абилова Г. «Ғарыштан келген қонақ», «Анар» ересектер топ тәрбиешілері Абилядаева Ұ, Турикова С. «Домбыра асыл мұра», «Құлпынай» ересектер топ тәрбиешілері: Амирова А., Камалова М. «Астанаға саяхат», «Апельсин» ересектер тобы, пән мұғалімдері: Қарабаева А, Орманбаева Г. «Лондон қаласына саяхат», «Шие» ересектер тобы дене шынықтыру нұсқаушысы Дейханова З., «Алмұрт» ересектер тобы, тәрбиешілер: Шолтаева А., Курманбаева Г. «Кішкентай білімпаздар» және де балабақша әдіскері Нурашева Г. «Ақпараттық-коммуникациялық технологияларды мектепке дейінгі ұйымда қолдану әдістемесінің ирімдері» тақырыбында шеберлік сыныптарын өз деңгейінде көрсете алды, жалпы балабақша педагогтары тәрбиелеу мен оқыту үрдісін жаңғырту барысында, инновациялық технологияларды тиімді қолданып, оқу қызметін шеберлікпен көрсетті. ЭКСПО-мен байланыстыра өткен оқу қызметі баланың танымы мен қызығушылығын арттыра түскенін көре алдық. Балалардың қызығушылығы флешчарт сабақта арта түсті, әр бала өз бетінше ноутбукпен еркін жұмыс жасап, тапсырмаларды белсенділікпен орындады. Балалар компьютермен жұмыс істеу барысында қауіпсіздік техникасын да толық меңгергенін байқатты. Профессор тапсырмасымен тәжірибе жұмыстары орындалып, балалар мұз кристалының ыстық судың буы арқылы суға айналатынын, лас және таза суды микроскоп арқылы зерттеу, суды түрлі түсті бояуға бояй отырып кемпірқосақ жасап, өз қуаныштарын еш жасара алмады. Бұл бақшаның балалары достарына қамқор бола білетін, ұжымдаса жұмыс атқара алатын еліміздің дамуына өз үлестерін қосатын, ұлтжанды патриот ұрпақ тәрбиелеп отырғандығы нақты көрініп тұрды. Осы бағытта әр педагог шығармашылықпен жұмыс атқарса, еліміздің болашағы жарқын болары хақ.

ОБЛЫСТЫҚ СЕМИНАРДАН ФРАГМЕНТТЕР

ҚАЗАҚ КҮЙЛЕРІ – РУХАНИ ЖАҢҒЫРУДЫҢ АЛҒЫШАРТЫ

Медетова Ақбөпе Қалдыбекқызы

Шұғыла-3 балабақшасының тәрбиешісі

Өнерді биікке көтермей, өмір сүру жақсармайды. Халықтың музыкалық мәдениетін көтеріп, зияткерлік деңгейін дамыту үшін балаларға ән-күй оқу қызметін жандандыру керек. Өнерлі халықты дүние жүзі таниды.

Н.Ә.Назарбаев

Әр халықтың болмысы өзінің өткенімен, тарихымен, салт-дәстүрімен, әдет-ғұрыпымен, фольклорымен бірге жасаған ұлттық құндылықтарынан көрінеді. Ұлттық құндылықтарын бойына сіңіріп өскен азамат қана ұлтына қызмет қылады. Елбасы «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» атты мақаласында:

- Жаңа тұрпатты жаңғырудың ең басты шарты сол - ұлттық кодыңды сақтай білу. Онсыз жаңғыру дегеніңіздің құр жаңғырыққа айналуы оп-оңай. Бірақ, ұлттық кодымды сақтаймын деп бойыңдағы жақсы мен жаманның бәрін, яғни болашаққа сенімді нығайтып, алға бастайтын қасиеттерді де, кезжесі кері тартып тұратын, аяқтан шалатын әдеттерді де ұлттық сананың аясында сүрлеп қоюға болмайтыны айдан анық. Жаңғыру атаулы бұрынғыдай тарихи тәжірибе мен ұлттық дәстүрлерге шекеден қарамауға тиіс. Керісінше, замана сынынан сүрінбей өткен озық дәстүрлерді табысты жаңғырудың маңызды алғышарттарына айналдыра білу қажет. Егер жаңғыру елдің ұлттық-рухани тамырынан нәр ала алмаса, ол адасуға бастайды. Сонымен бірге, рухани жаңғыру ұлттық сананың түрлі полюстерін қиыннан қиыстырып,

жарастыра алатын құдіретімен маңызды. Бұл - тарлан тарихтың, жасампаз бүгінгі күн мен жарқын болашақтың көкжиектерін үйлесімді сабақтастыратын ұлт жадының тұғырнамасы, - деген болатын. Ал бәрімізге белгілі бүкілхалықтық идеяға айналған «Мәңгілік ел» болуымыздың ең бір айқын бағдары – осы рухани жаңғыру.

Қай заманда да ұлттық идеяны, мемлекеттік мүддені іске асыруда тәрбиенің, білім саласының алар орны ерекше. Себебі келешек ұрпақ санасына игі қасиеттермен елдік мақсаттың айқын жолын сіңіретін сол сала. Осындай бағдары, асқақ арманы бар мемлекетіміздің болашақ иелерін тәрбиелеудегі, білім берудегі үлкен жауапкершілігіміздің бар екенін сезінеміз. Осы мақсатта біз де өз үлесімізді қосуға ниеттендік.

Ұлттық құндылықтардың бірі – ұлттық музыка. Музыка адамды тәрбиелейді. Ал ол ұлттық музыка болса, оны естіп, тыңдап, тереңінен түсініп өскен ұрпақ ұлттық құндылықтарды бойына сіңірген тұлға болып қалыптасады. Қазақ ұлттық музыкасының алдыңғы қатарында күй өнері тұр. Күй – музыкалық жанр, қазақ халқының аспаптық пьесасы. Домбыра, қобыз, сыбызғыда шығарылып, тартылып келген. Музыка

өнерінің дамуына байланысты, күйлер халық аспаптары оркестрлерінің репертуарларында көп орындалады. М. Қашқарига сілтеме жасалған, күй сөзінің төркіні «көк» деген түркі сөзінен шығуы мүмкін деген болжамдар бар.

Ал осы күй өнерін балабақшада қолдануға болады Әрине, қолданып жүрміз? Бірақ қаншалықты?

Мәселен, таңертеңгілік қабылдау. Ең маңызды режимдік сәт, оның маңыздылығы сонда: күнің қалай басталса, солай өтеді. Балаларды балабақшаға қабылдауда оның көңіл-күйіне, денсаулығына, жалпы жағдайына мән беріліп қабылданатыны сондықтан. Ал осы сәтте балаларды Құрманғазының «Адай», Нұрғисаның «Әлқиса» немесе өзге де төкпе күйлермен қарсы алсақ, қане! Және осы режимдік сәттің тағы бір маңызды бөлігі – таңғы жаттығу. Мәселен, мұнда да жаттығулардың жылдамдығына қарай күйлерді қойып, соның ырғағымен жасауға болады. Күнделікті пианинодан жалыққан балаларға бұл күтпеген әрі көңілді күн сыйлайтыны сөзсіз.

Балабақшадағы басты әрекет – оқу іс-әрекеті. Ол балаларға білім ғана емес, алдымен тәрбие беруді көздейді. Осы мақсатта тіл дамыту, көркем әдебиет оқу іс-әрекеттерінде домбыра, киіз

үй, түрлі ертегілер, әңгімелер, тақпақтар, отбасы, мемлекеттік рәміздер туралы тақырыптарды өткенде қазақ күйлерінің кез келген түрін пайдалануға болады. Әрине, домбыра – қазақтың басты ұлттық аспабы, дегенмен қазақ күйлері тек бұл аспапта тартылмайды.

Сондықтан балалардың қызығушылығын ояту үшін әр сабақта әр аспапта тартылған қазақ күйлерін қолданған көңілді. Мәселен, қазір қазақ күйлерін гитарамен, скрипкамен, тіпті пианиномен жеткізіп жүрген өнерпаздар жетерлік. Және ата-бабамыздан мұра боп келе жатқан қобыз, қыл қобыз, сыбызғы, жетіген аспаптарымен де күйдің элементтерін бере алған музыканттардың еңбектерін өзіңізге жинақтап алған жақсы.

Балабақшадағы балалардан нені ұнататынын сұрасаныңыз екінің бірі «Сурет салу» деп жауап береді. Әлбетте бұл жауаптың ішіне мүсіндеу, қолеңбегі, жапсыру да қосылып кетеді. Жоғарыда аталған ұйымдастырылған оқу іс-әрекеттерінде алдымен тақырыпты, сонан соң жумыстың жасалу кезеңдерін айтып, түсіндіреміз. Сонан соң міндетті түрде балалардың өзі жұмыс жасайтын сәт болады. Мұнда шығармашыл тәрбиешілер түрлі классикалық музыкаларды қойып қояды. Мұндай музыка адамға тыныштық сыйлайды әрі балалар түгілі ересектерде қолы жұмыс істеп отырғанда музыка тыңдағанды ұнатады. Осындайда қазақтың шертпе күйлерін қойып қойса, қандай керемет! Қазақтың шертпе күйлері – ырғақты, адамды тыныштандырады, толқытады, әсемдік сыйлайды. Ондай күйлерге «Көңіл толқыны», «Ақ жауын», «Салтанат», «Назқоңыр», «Қаратау шертпесі», «Шалқыма», т.б. жатады.

«Шығармашылық» білім беру саласындағы орны бөлек іс-әрекеттің бірі – музыка, яғни ән-әуез. Мұнда әндер үйретіп қана қоймай, музыкалық алғышқы түсініктер де беріледі. Сондай сәтте қазақтың күй өнеріне

көбірек тоқталып, түсіндіруге болады. Ересек, мектепалды даярлық топтарына күй ғана емес, күй аңыздарын айтып, әңгімелеп берудің өзі қаншалықты қызықты болар еді. Қазақта әр күйдің туу, дүниеге келу, тіпті кей жағдаларда оның халық арасында тартылу тарихтары да бар. Солар ес біліп қалған балаларды ерекше қызықтыратыны анық. Музыка іс-әрекетінде музыкалық-қимылды ойындар ойнатылады. Сол ойындарда қолданылатын музыкаларды қазақтың жылдам, көңілді тартылатын күйлерімен араластыруға болады. Алдағы уақытта ән-күй оқу іс-әрекеттеріне халқымыздың күйлерін енгізу керек.

Егер балабақшада жан-жақты, ізденімпаз, еңбекқор ән-күй жетекшісі, педагогы болса, ең болмағанда балаларға домбыраны ұстауды, қағыстарды тартуды, пернелерін басуды үйретіп, соңында бір оңай әнді тартқыза алатындай балалар оркестрін құра алады. Оны бірнеше балалабақшадағы мамандардың тынымсыз еңбектерінен көріп те жүрміз. Тек соның қатары көбейсе екен.

Балабақшада күннің II жартысында балалардың аз да болса бос уақыттары болады. Осындай сәттерді пайдаланып топта күй, домбыра, қобыз, сазсырнай, жетіген туралы тақпақтар, сергіту сәттері, жұмбақтар, мақал-мәтер, нақыл сөздер, ертегілер, аңыз әңгімелер айтып беруге болады. Мысалы:

Сергіту сәті:

Қолға домбыра алайық,
Құлағын күйге салайық.
Қағыстарын былайша,
Төмен-төмен, жоғары
Деп күй шертіп қояйық.

Домбыра, сенде мін бар ма?

Мінсіз болсаң, тіл бар ма?

Тілсіз деуге бола ма,
Тілден артық үн барда.

Домбыраның күші мол,
Көмейінде үн барда.

Илияс Жансүгіров

Дауысы бар, жаны жоқ,

Шертсең күйі, әні көп.

Құлағын оң бұра. (жауабы: домбыра)

Жеті ішектен жеті түрлі үн шығар,

Әуезінен жеті түрлі мұң шығар.

Ойнап кетсең, түрлі-түрлі жыр шығар,

Бұл аспап, қай аспап? (Жетіген)

Домбыра

Біз кішкене бөбектерміз,

Асыр салып ойнаймыз.

Домбыраны қолға алып,

Ән саламыз билейміз.

Домбыра, домбыра,

Екі ішекті домбыра.

Домбыра, домбыра,

Қане, қане, сыңғырла.

Қандай әсем домбырамыз,

Мақтан тұтып жүрейік.

Киелі аспап екенін біз

Бәріміз де білейік.

(Гүлдана Ерікқызы)

Бос уақыт әрі пайдалы, әрі қызықты, әрі рухани түрде өтеді. Сонымен қатар түрлі дидактикалық, музыкалық, логикалық ойындарды ойдан құрастырып ойнауға болады. Мәселен, біркүйді тыңдатып, оның қай аспапта тартылғанын тауып, ойнатуға болады. Әрі танымын арттырады, әрі көңілді болады. Және балалар топтың алды болып, қатарынан оза шабу үшін күй, аспаптар, ұлттық құндылықтар туралы оқу әрекеттеріне, режимдік сәттерге, әңгімелерге белсене қатысатын болады.

Балабақша балалары үшін үлкен деңгейдегі концерттерден кем түспейтін сәттердің бірі – ертеңгіліктер. Балалардың көпшілік алдындағы алғашқы сахнасы да сол. Ертеңгіліктерде міндетті түрде би қойылады. Ал билерді біз көбіне әлемдік музыкаарға не мерекелік тақырыптардағы әндерге қатысты қойып жатамыз. Әрине, күйге би қойылмайды деген сөз емес, бірақ ол наурыз, туелсіздік күні мерекелеріндегі ертеңгіліктермен ішектеліп жатады. Осыны әрбір

мерекеге енгiзсе, кез келген ертеңгiлiкте қазақ күйлерiне қойылған бiр би болса, қазақ күйлерi балалардың құлағында қала бередi.

Бұл – оқу-тәрбие жолында жүрген бiр адамның ғана әдiсi, оны түрлендiрiп, балаларды қызықтырып қолдана беру әр маманның кәсiби iзденiсiне байланысты. Ал бұл жұмыстардың барлығында ұрпақтың санасы рухани жаңғыра түседi.

«БАЛАПАНМЕН» МҮДДЕМІЗ БІР

Молдабек Ұлбике Өмірбекқызы

*«Алтын Орда Шұғыла-3» балабақшасы
директорының оқу тәрбие ісі жөніндегі
орынбасары*

«Балапан» – Қазақстанның бірінші балалар арнасы. Эфир 3-10 жас аралығындағы кішкентай көрермендерге арналған. Телеарнаның басты ерекшелігі – қазақ тілінде эфир тарататынында. Қазір жаңа үлгідегі заманауи технологияларды игеріп, білімі мен білігі ұштасқан, жан-жақты болуға бет бұрған қоғамда өмір сүріп жатырмыз. Балалардың тамырына рухани нәр беріп, білім мен ғылымның шыңына шығар азамат болып ер жетуіне ықпал жасау және дені сау, ойы терең, мәдениетті, еңбек сүйгіш, іскер, шығармашыл, дарынды, бойында басқа да игі қасиеттер қалыптасқан ұрпақ тәрбиелеу жолында «Балапан» телеарнасы тынымсыз еңбек етуде. Бағдарламаның барлығы және мультсериалдары әр салада балаларға білім береді. Бұл дегеніңіз – мектеп жасына дейінгі және мектептің бастауыш сынып мұғалімдеріне арналған дайын көрнекілік деген сөз. ХХІ ғасыр – техниканың дамыған заманы, жыл өткен сайын балаларға білім беру әдістері жаңарып, тың ізденісті талап етуде. Ілім-ғылымның бастауы – балабақша, сондықтан ол – білімнің алғашқы іргетасы. Баланың болашағы оның кішкентай кезінде қалай тәрбиеленіп, қандай білім алғанына байланысты. Осы тұрғыда тәрбиешілер әр түрлі оқу қызметтерінде балаларға «Балапан» телеарнасының дайын бағдарламаларын қолдануға болады. Тарқата кетейік.

Балабақшада тәрбиешілердің ең бірінші мақсаты – алдымен баланың денсаулығын нығайту, белсенділігін арттыру, ептілікке баулу. Балабақшадағы дене шынықтыру оқу қызметінің соңғы бөлімінде міндетті түрде қимылды ойын ойнатылады. Осы тұста «Балапан» телеарнасының «Жүзден жүйрік» бағдарламасындағы түрлі белсенділікті арттыратын, шымыр да шапшаң болуға үйрететін ойындарды пайдалану сабақты қызықты етеді. Бала тәрбиесі балабақша мен отбасы тығыз байланыста жұмыс жасағанда ғана жақсы нәтиже береді. Сондықтан балабақшада ата-аналардың қатысуымен болатын түрлі іс-шаралар жүзеге асырылады. Сондай жұмыстың бірі спорттық сайыста «Жүзден жүйрік» бағдарламасының ойындарын қолдануға болады. «Алақай, балақай» бағдарламасы салауатты өмір салтын сақтауға көмектеседі. Спорттың түрлерімен таныстырады.

Тәрбиешінің екінші мақсаты – баланы қарым-қатынасқа тәрбиелеу. Көп тіл білу – заман талабы. Елбасы өзінің 2007 жылғы «Жаңа әлемдегі жаңа Қазақстан» атты Жолдауында: «Қазақстан бүкіл әлемде халқы үш тілді пайдаланатын мәдениетті ел ретінде танылуға тиіс. Бұлар: қазақ тілі – мемлекеттік тіл, орыс тілі – ұлтаралық қатынас тілі және ағылшын тілі – жаһандық экономикаға ойдағыдай кірігу тілі». Әлемдегі дамыған елу елдің қатарына қосылу үшін билік «үш тұғырлы тіл» саясатын қолға алып жатқаны белгілі. Балабақшадағы ағылшын тілі оқу қызметтерінде «Hello, Балапан», «ABC+» бағдарламысын қолдану ағылшын тілінде білім беруге көмектеседі.

Үшінші мақсат – **балалардың танымдық қабілетін арттыру.** Балабақшадағы математика оқу қызметінде «Әли мен Айя» мультсериалындағы санамақты балалардың логикалық ойлау қабілеттерін қалыптастырады.

Осы санамақты балаларға мультхикаяны көріп отырып-ақ жаттатса, қандай қызықты!

Біз ботақан екеуміз
Есептеуге бекембіз.
Ақтөс келіп қосылса,
Үшеу болып кетерміз.
Бір ауылда бірге өскен,
Бар қызықты бір кешкен.
Көжек, Бота, Айя мен
Біз нешеуміз Ақтөспен?
Көжек, Бота, Айя және мен
Біз нешеуміз Ақтөспен?
Айя:
Дейсің бе біз нешеуміз?
Біз бесеуміз, бесеуміз!
Санамаққа жаттығып,
Алғыр болып өсеміз.
Біз бесеуміз, бесеуміз,
Алғыр болып өсеміз!

Ал жаратылыстану немесе қоршаған ортамен таныстыру оқу қызметтерінде «Әли мен Айя» мультхикаясының сүт өнімдері туралы тақырып қамтылған «Үй жануарлары» бөлімін балаларға төрт тұлқпен таныстыру, олардың өнімдері, адамға берер пайдасы туралы түсінік беру мақсатында пайдалануға болады. Онда сүттен айран, қатық, ірімшік және құрттың жасалынатынын, бұл өнімнің адам баласына берер пайдасы туралы толық мағлұмат берілген. Бұл телеөнім – тәрбиешілер үшін таптырмайтын ақпараттық көрнекілік. Төл туралы сөздік жұмыс жүргізуге, оларды ажырата білуге үйретеді. Қойдың төлі – қозы, сиырдың төлі – бұзау, жылқы төлі – құлын, ешкі төлі – лақ екені нақты айтылған тұсын және соңындағы үй жануарлары туралы өлеңді балалардың бос уақытында жаттатуға болады. «Көкөніс» тақырыбындағы бөлімін жаратылыстану оқу қызметінде балаларды көкөністермен таныстыру кезінде қолданған абзал. Бұл бөлімде «Бақша деген не?», «Онда нелер өседі?» деген сұрақтарға кеңірек тоқталып жауап берілген. Бақша – көкөніс өсетін жер. Көкөніс – бұл бақша өнімдері. Көкөніске: қияр, қызанақ, сәбіз, картоп, пияз және т.б жатқызуға болады. Бақшаға бару арқылы ондағы көкөністерді өлең шумақтары арқылы ерекшелігі мен пайдасын әдемі ашқан.

Қияр:

Мол дәм жияр, болсам қияр,
Көзім, шіркін, қалай қияр!
Дәруменнің бәрі – менде,
Артық емі – дәруменде.

Мұнда тек көкөністер туралы түсінік беріп қана қоймай, балаларға бақшадағы еңбек туралы айтып өтіледі.

Бала бағбанының маңызды мақсаттарының бірі – шығармашылық бағытта білім беру. Балалардың эстетикалық талғамын қалыптастыру, шығармашылық әрекетке қызығушылығын арттыру үшін өткізілетін сурет салу, жапсыру, жүсіндеу оқу қызметтерінде «Он саусақ» бағдарламасының тақырыптарын алып, өз тәжірибелерінде қолданса, құба-құп. Осы бағдарламадағы үрмебұршақтан «Тұлпар» каринасын жасайтын бөлімін тәжірибеге енгізген жақсы. Балалар күнделікті бір сарынды қалам мен қағаздан жалығып кетеді. Осы орайда оқу қызметтің қызықты өтуі үшін дәстүрден тыс әдістерді қолданған тиімді. Тұлпарды жасау үшін ақ және қара үрмебұршақ, қағаз, желім және ақ түсті бояу қажет. Тұлпар – жүйрік жылқы. Оны негізінен батырлар мінген. Мысалы: Алпамыстың Байшұбары, Қобыландының Тайбурылы, Ертарғынның Қарақасқасы, Ақансерінің Құлагері. Осындай ерек кейіпкерлерімізден бізге бейнені жасау үшін алдымен ақ түске бояп аламыз, дайын үлгідегі тұлпарды қиып аламыз да қағаз бетіне жапсырамыз. Тұлпар бетіне желім жағып, үстіне үрмебұршақты жапсырамыз. Желімді ұқыпты пайдалану қажет екенін ескерген жөн. Жылқының бейнесі дайын болған соң, қағаздың бос жерлерін ақ түсті бұршақпен безендіреміз. Міне, біздің тұлпар бейнесі бейнеленген картинамыз әзір. Бағдарламаның «Шеберхана» бөлімінде ер балаларды еңбекке баулуды көздеген қызықты тақырыптар қамтылған. Тек ер балаларға ғана емес, қыз балаларды түрлі бұйымдар жасауға үйретеді. «Еңбекке үйренемін десең, ерінбе» деген. «Балапан» телеарнасының осы бағдарламасы балаларды шығармашылыққа, еңбекке баулиды әрі балаларды өз-өзіне қызмет жасап, еңбек ете білуге бейімдейді. «Оп-оңай» бағдарламасы балаларды үй шаруасында аналарына көмектесуге үйретеді. «Ән салайық» бағдарламасын ән-әуез оқу қызметінде қолдануға болады. Мысалға «Туған жер» бөлімін алайық.

Туған жер ыстықсың сен әр адамға,
Жалғанда бар ма адамға сендей сая.
Өзіңді күндіз-түні сағынамын,

Сағыныш жүрегімде саған ғана. Бірінші әнді толық тыңдап алып, содан соң оның сөзін жаттайды. Кейін сол жаттағанын музыкалық сүйлемелдеумен ән ырғағына қосылып бірге айтады. Бағдарламада музыкаға, ән салуға үйретудің әдістері жүйелі жүргізілген.

«Ғажайыпстанға саяхат», «Данышпан қарға», «Балапан және оның достары», «Достық даңғылы» мультсериалдарын, «1000 түрлі сұрақ», «Шытырман», «Ойлан тап», «Кім болам?» бағдарламаларын көрсетіп, топта талқылап, күнделікті әрекетте қолданса, балалардың әлеуметтік әлеуеті артады, танымы кеңейеді, қоғамда өз орнын тауып, тұлға боп қалыптасуына септігін тигізеді. Осы аталған телеөнімдерді қай бағытта, қалай тәжірибеге енгізу тиімді екенін білуді, сараптап, зерделеуді әріптестерімнің кәсіби ізденісі мен шығармашылығына қалдырамын. Ал, «Балапан» арнасына «Дана бала» журналы арқылы ұрпақ тәрбиелеу дейтін ең бір биік мүддеде жұмыла жүк көтеріп, жемісті жұмыс жасауына тілектестігімді білдіремін.

ЖАСҚА БЕРГЕН ТӘРБИЕ – ТАЛ ШЫБЫҚТЫ ИГЕНДЕЙ

Күкеева Бақытгүл Әріпбайқызы

*Шымкент қаласы,
Асар мөлтек ауданы
Ата -ана*

Жас ұрпақ тәрбиесі – адамзаттың мәңгілік тақырыбы. Ұрпақ тәрбиесі қоғамның, заманның бағыт-бағдарымен, тыныс-тіршілігімен бірге жүріп отырады. Әр бүлдіршін үшін балабақша ата-анасынан берілген тәлім-тәрбиені одан әрі қарай жалған, жандандыратын ұя екені сөзсіз. Бұған дәлел ретінде өз қызым Диананың тәрбиеленіп жатқан Шымкент қаласы, Асар мөлтек ауданында орналасқан №21 «Ертарғын» бөбекжай-балабақшасын айтар едім. Қызым 2 жасынан бастап осы балабақшаның І-кіші тобына қабылданды.

Балалардың біразына алғаш рет балабақшаға бару – едәуір проблема. Дайын деген баланың өзі жаңа ортаға үйрену барысында дағдарысқа ұшырайды. Өйткені ондағының барлығы оған жат дүниелер. Сондықтан ата-аналар баламен жұмысты балабақшаға алып келмес бұрын бастауы қажет. Балабақшаның тәртібімен танысып, баланың бейімделіп кетуіне қандай көмек қажеттігін тәрбиешімен бірге отырып талқылаған жөн.

Осы орайда мен қызымның ең алғаш аттаған тобы І-кіші «Шұғыла» тобының тәрбиешілері Сарманова Рахима және Дилдабекова Гулмира апайларына алғысым шексіз. Сол топта жүріп қызым түстерді ажыратып, қолының ұсақ бұлиық еттері дамып, заттарды түсіне, көлеміне қарай ажыратып, жемістердің сыртқы түрін, дәмін айыра алатын болды. Бояулармен жұмыс жасап, қағазға, құмға саусақпен сурет салуды, заттардың ұқсастығын табуды, өзінің жасына лайықты мәдени гигиеналық дағдыларды бойына сіңіріп, ІІ-кіші «Қызғалдақ» тобына өтті. Бұл топта да қызым өз деңгейінде білім мен тәрбиеге ие болды. Нақтырақ айтар болсам, мұнда дербес қимыл белсенділігі арта түсіп, таныс ертегілерін сахналауға қатыса бастады. Кейіпкерлерге жанашырлық танытатын болды. Шығармашылық саласынан әуенмен бірге би қозғалыстарының элементтерін орындап, тақпақтар айтып, ән орындауға әуестене бастады. Сонымен бірге, өз Отаны Қазақстан жайлы, оның табиғаты, жануарлары, өсімдіктері жайлы түсінік алып, өз отбасы мен отбасы мүшелері жайлы, олардың әрекеттерін айтуды үйренді. Маусымдық өзгерістерге мән беріп, табиғатты қорғау қажеттігін ұғынатын болды.

Жас ерекшелігіне қарай қызым 4 жасқа толғанда ортаңғы «Қыран» тобына ауысты. Ондағы Турганова Назима, Кукеева Зубайра апайларының да еңбегі орасан зор болды. Мұнда сандарды санауды, геометриялық пішіндерді, уақытты бағдарлауды, көліктер, жолда жүру ережелерін, заттық сурет салу, түрлі заттарды мүсіндеуді, ересектердің еңбегіне қызығушылық

танытуды, өз Отанын сүю, құрметтеу дағдыларын бойына сіңіріп, 5 жасында «Ақ желкен» ересектер тобына өтті. Бұл топта да өзінің жасына сай тәрбие мен біліммен сусындады. Атап айтар болсам, адамның дене құрылысы мен маңызды мүшелері жайлы, дұрыс тамақтану, азық-түліктерді қолдану тәсілдерін, өзін қауіпсіз ұстаудың қарапайым ережелерін, мәдени гигиеналық шараларды дұрыс орындауды, жеке бас тазалығын сақтауды, өз-өзіне қызмет етуді үйренді. Сонымен қатар, дыбыстар мен әріптерді, сөздерге дыбыстық талдау жасауды, қоршаған орта туралы түсінікке ие болды. Естіген оқиганы бірізді әңгімелеуді, өлеңді жатқа, мәнерлеп айта білуді, өз Отанының рәміздерін, Қазақстан Республикасының президентін, оныңхалыққақызметететіндігін, жақсыменжаман әрекеттерді ажыратуды, қоғамдық орындарда қабылданған ережелерді сақтауды үйренді. Әсіресе шығармашылық саласына көбірек қызығушылық танытып, көптеген әндер орындап, би билеп, түрлі сахналарда өз өнерін көрсететін дәрежеге жетті. Соның бір дәлелі ретінде Шымкент қаласында 1 желтоқсан – Қазақстан Республикасының Тұңғыш Президент күніне орай ұйымдастырылған «Елін сүйген, елі сүйген Елбасы» атты қалалық мәнерлеп оқу байқауына қатысып, I орынды жеңіп алды. Қызымның осы деңгейге көтерілуіне үлес қосқан «Ақ желкен» тобының тәрбиешілері Аширханова Мейрамкул және Таибулатова Гулбануға өз ризашылығымды білдіремін.

Қоғам үшін әр кезеңде, әр отбасында өсіп келе жатқан өрімдей ұл-қыздардаң дені сау, рухани бай, еңбекке, білімге құштар болып өсуі – ең жоғары тілек, ең биік мақсат. Осы мақсатқа жету жолында аянбай еңбек етіп жүрген №21 «Ертарғын» бөбекжай-балабақша ұжымына еңбектеріңіз жемісті болсын, тәрбиелеп отырған бүлдіршіндеріңіз үміттеріңізді ақтай берсін демекпін.

ОПЫТ РАБОТЫ ПО ВНЕДРЕНИЮ И ОБУЧЕНИЮ ИГРЫ В ШАШКИ

Баранникова Александра Ивановна

воспитатель высшей категории

КГКП ясли сад № 4 «Березка»

г. Экибастуз, Павлодарская область

В нашем детском саду № 4 «Березка», в группе «Радость», города Экибастуза, шашки по праву признана одной из самых интересных интеллектуальных игр. Поэтому, прежде всего, *она стимулирует мыслительную деятельность детей, способствует их логическому мышлению, развивает пространственное воображение, память и внимание*, что очень важно для подготовки к школе. Дети в дошкольном возрасте по своей природе очень подвижны и активны. Им трудно сосредоточить свое внимание на продолжительное время, то эта волшебная игра ненавязчиво формирует у них такое качество, как усидчивость.

А также эта игра воспитывает в детях такие немаловажные для их будущей жизни качества, как умение самостоятельно думать и нести ответственность за принятое решение, адекватно относиться к неудачам и поражениям. Более того, работа в нашей группе предусматривает совместную деятельность детей, что совершенствует навыки общения, воспитывает доброжелательное отношение детей друг к другу, тем самым создавая благоприятный эмоциональный фон в группе.

Главной целью считаю создание условий в группе для интеллектуального развития детей дошкольного возраста и обучению дошкольников принципам шашечной игры, воспитанию у них интереса и любви к этой игре.

Так же были сформированы задачи для реализации обучения игры в шашки с ребятами. Первое это активизация мыслительной деятельности, тренировка логического мышления и памяти, наблюдательности, находчивости и смекалки.

Необходимо развивать чувство ответственности и умение разрешать проблемные ситуации.

Для детей шашки – это хорошая возможность для развития в ребенке разнообразных качеств, таких как – воспитание уверенности в своих силах, настойчивости, умению достойно выигрывать и проигрывать с достоинством.

Совместно с родителями приобрели шашечные доски, шашки, листы с изображением шашечного поля, цветные карандаши.

Спросите, почему мы решили обучать детей играть в шашки? Дети не умеют играть в шашки, да и у родителей, как выяснилось, поверхностный интерес к шашечной игре. Поверхностный интерес родителей к шашечной игре и неумение детей играть в данную настольную игру.

Проинформировали родителей о пользе шашечной игры, о её значимости в воспитании и развитии детей обучающими задачами, способами подачи детям. На что получили положительный ответ и понимание.

Наметили **этапы проекта** и его выполнение.

Первоначально сделали следующее, ознакомили детей с историей шашечной игры, его видами. Обучили детей играть в **шашки** и ознакомили с правилами игры.

Также активно использовали в совместной деятельности настольных игр и игр на логическое мышление в утренние и вечерние часы пребывания ребят в детском саду.

С отдельными детьми, которым не сразу далась игра в шашки, проводили индивидуальные игры, парные игры детей.

В процессе работы организовали встречу с тренером по играм шахматы и шашки. Детям эта идея очень понравилась, и пассивные дети включились в игру. В группе провели турнир – развлечение «В гости в шашечной Королеве».

В процессе работы провели мини-турнир «**Цветные шашки**» с воспитанниками другой старшей группы детского сада.

Работа с родителями

Организовали фотовыставку для родителей «Играя – учимся, играя – познаём!», где можно увидеть в какие настольно – дидактические игры играют их дети в группе.

Поместили информацию в папке - передвижке с описанием истории шашечной игры, его видов, правил игры, для того, что бы заинтересовать большую часть родителей, что бы эта игра в шашки, была семейной игрой.

По предложению родителей была организована консультация: «Как научить ребёнка играть в шашечную игру и её роль в развитии детей!», с целью заинтересовать и совместно с ребёнком поиграть в настольную игру.

В мае провели анкетирование на тему «**Роль игры в шашки в вашей семье**».

На родительском собрании подвели итог работы по внедрению игры в шашки в нашей группе. Родители и дети познакомились с историей игры в шашки и их видов.

Изменился взгляд родителей на обучение детей шашечной игре в дошкольном возрасте. Возросло интерес и желание родителей к совместной игре со своими детьми.

Дети в конце проекта стали с большим интересом, с успехом и чаще играть настольные игры.

80% детей группы овладели шашечной игрой.

ДӘСТҮРДЕН ТЫС СУРЕТ САЛУ ТӘСІЛДЕРІ АРҚЫЛЫ БАЛАЛАРДЫҢ ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ ҚАБІЛЕТІН ДАМУЫ

Жалғасова Гулзира

*«Балдырған» бөбекжайының әдіскері
Маңғыстау облысы Бейнеу ауданы*

Көкіректе сәулесі жоқтың, көңілде
сенімі жоқ, өнерсіз өмірден тез суынар.
Абай

Шығармашылық – бұл адамның өмір шындығына, өзін-өзі тануға ұмтылуы, ізденуі. Қазіргі таңда жан-жақты, белсенді, ақылды, ой -өрісі жетік баланы шығармашылыққа деген қабілетін қалыптастыру арқылы жаңашыл, отансүйгіш етіп тәрбиелеу қажет. Баланы балабақшадан бастап шығармашылық ойлауға, қалыптан тыс шешімдер қабылдай алуға, практикалық әрекеттерге дайын болуға әкелудің жолдарын көрсету керек. Сонда ғана балабақшадан өз өміріне өзгеріс енгізе алатын, өз бетінше өмір сүру жолдарын таңдай алатын азаматтар қалыптасады. Сондықтан шығармашыл баланы тәрбиелеу – тәрбиеші үшін үлкен жауапкершілік.

Осы орайда, мектепке дейінгі кезеңінде шығармашыл тұлғаны қалыптастыруға, дамытуға бейнелеу өнерінің дәстүрден тыс түрлері өз ықпалын тигізеді. Бейнелеу өнерінің дәстүрден тыс түрлері – көркемдік шығармашыл әрекетінің негізі және оның дамуы. Мен өз тәжірибемде балаларды көркем өнерге баулуда дәстүрден тыс әдіс-тәсілдермен бірге бейнелеу құралдарының да көптеген түрлерін пайдаланамын.

Балалардың бейнелеу шығармашылығы – қызықты бейнелер мен ашық бояулар әлемі. Олар өздерінің ғажайып қиялымен, ерекшелігімен ересектерді талай таңғалдырған. Сәбилер суретті ерекше ықыласпен және жиі салады. Оларды айналадағы қоршаған дүние әлемі өз қызығымен еліктіріп әкетеді. Балалардың сурет салу әдісін меңгеруі олардың қабілеті дамуынан көрінеді.

Осы мақсатта бірнеше міндеттерді айқындадым:

1. Балаларды бейнелеуде әртүрлі дәстүрден тыс тәсілдерімен таныстыру;

2. Бейнелеу арқылы балалардың шығармашылық қабілетін дамыту;

3. Балаларда бейнелеудің техникалық дағдыларын қалыптастыру;

4. Балаларды сурет салудың әртүрлі дәстүрден тыс тәсілдерін пайдалана отырып, өзіндік қайталанбас бейне жасауға үйрету.

Дұрыс техникалық дағды бала бойында әр оқу іс-әрекеті сайын қалыптасып отырады. Балалар сурет салу тәсілдерін ауызша түсіндіргеннен емес, өздері тәжірибе жасаудан үйренеді. Біздің балабақшада сурет салу үшін көптеген құралдарды қолданамыз:

түрлі-түсті және кара қарындаштар, акварель және гуашь бояулар, балауыз борлар, ермексаз т.б. Балаларды бейнелеу оқу іс-әрекетінде осы құралдарды пайдалана отырып, қызығушылықтарын арттырамын. Олар қарапайым кара қарындаштың өзін заттың мазмұнын беру үшін әртүрлі басу арқылы ғажап суреттер сала алады.

Балалар сурет салу құралдарын игергеннен кейін, оларды саналы түрде материал таңдауға әкелеміз. Бұл жердегі маңыздысы баланың өзіне қажет құралды дербес таңдап алу қабілеті. Оқу іс-әрекетінің соңында бала өз еңбегін көргенде бейнені шешудің әр түрлері тәсілдерін көреді. Сонда ғана оның келесі жолы бояу таңдауда шешімі өзгеруі мүмкін. Бұл оның шығармашылығының дамуына мүмкіндік береді. Техникалық дағды мен тәсілдерді қолдана отырып, қоршаған ортаны өз ойларымен бейнелей алса, ең маңыздысы сол.

Соңғы жылдардағы тәжірибемде алдыма қойған мақсатыма жету үшін төмендегі әдіс-тәсілдерді қолданып келемін:

1. Табиғи заттармен сурет салу (кепкен жапырақты бояп алып, қағаз бетіне бастыру әдісімен, ашық оқу іс-әрекетінде балалар «Тауыс» құсын бейнеледі).

2. Сиқырлы жіп тәсілі: жіптің көмегімен қыс мезгілінде, балалар жіпті көк түске бояп ақ қағазға күміс қырауды бейнеледі.

3. Манка жармасын пайдалану арқылы балалар ұжымдық «Ерте көктем» пейзажын бейнеледі.

4. Түрлі түске боялған тұзбен балаларды екі топқа бөліп, ұжымдық тапсырма берілді. Бірінші топ «Шыршаны безендіру», екінші топ шыны құмыраның ішіне түрлі түсті тұздарды толтыра отырып, көңілді жолақтар бейнеледі;

5. Саусақпен, алақанмен сурет салу әдісін қолдана отырып, балалар «Өрқашан күн сөнбесін» тақырыбында аудандық балалар күніне арналған мерекелік шараға ұжымдық жұмыс шығарды.

6. Балауыз қарындашпен сурет салу әдісі де балаларды бейнеу әлеміне онан сайын қызықтырып, жалықтырмай шығармашылықпен айналысуға көп септігін тигізді.

7. Жаңа техника граттажды пайдаланып балалар «Қысқы орман», «Түнгі ертегілер», «Саябаққа серуен» тақырыптарына суреттер салды.

8. Сонымен бірге дымқыл қағазға сурет салу әдісі де өте қызық. Бұл әдіс ортаңғы тобындағы балалармен жұмыс жүргізуде пайдаланылады. Гуашьпен бояғаннан акварельмен бояу күрделірек, бірақ қызық. Акварельмен тек ақ параққа сурет салуға болады. Бояуға су көбірек араластырылса бояу түсі қанық бола түседі. Әсіресе балаларға тымық және желді күнгі теңізді салу өте ұнайды.

9. Поролон бастыру әдісі: бояу сіңген штемпелге батырып, бейнелі қағаз бетіне бастыру әдісін қолданып «Күзгі ағаштар» тақырыбында балалар сурет салды.

10. Шашырату әдісімен бала қылқаламмен бояуды алып, қағаз бетіне тіс шұқығыш арқылы шашыратады.

11. Сабын көпіршіктерімен сурет салу әдісі: құтыдағы суға гуашьты тамызып, түтікше арқылы қағаз бетіне үпіріп, көпіршіктерден балалар «түрлі түсті» шарлар сурет салды.

12. Ылғалданған қағаз сүрткіштер арқылы сурет салу әдісі: ыдысқа қағазды уақтап жыртып, оған аз ғана су құйып

жұмсартамыз. Алақан арасына салып қысып суынан арылтамыз. Белгілі мөлшерде желім құямыз яғни қоюланғанша. Содан соң салған суретіміздің үстіне (файл)қойып, сызықтың үстіне дайын болған құралымызды жағамыз. Дайын суретті кептіріп гуашь немесе акварель бояуын пайдаланып қылқаламмен бояу арқылы «Кірпі», «Аю» суреттерін салды.

Балалардың даму деңгейін бақылау үшін балалардың жеке ерекшеліктерін ескере отырып, тұрақты түрде диагностикалық зерттеу жүргіземін. Балалардың оқу іс-әрекет барысында тақырыпты қабылдау оны жүзеге асыра білу қабілеті әртүрлі болып келеді. Көбінесе үлгерімі жақсы балалар тақырыпты түсініп, іс жүзінде қолданса, кейбір балалар тәрбиеші көмегін аса қажет етеді. Міне осындай деңгейді анықтау үшін балалар білімін зерттеу үшін бірінші жарты жылдықта және жылдық қорытынды бойынша мониторинг жүргіздім.

Оқу жылының басында жүргізілген бақылау кесіндісіндегі балалар көрсеткіштері: Жоғары – 40%; Жақсы – 28%; Орташа – 12%.

Оқу жылының 1-ші жарты жылдығында жүргізілген бақылау кесіндісіндегі балалар көрсеткіштері: Жоғары – 55%; Жақсы – 36%; Орташа – 24%

Қорытынды

Балабақшада бейнелеу өнері – балалар шығармашылығын дамытуда оқып-үйретудің сан алуан әдістері жинақталған негізгі іс-әрекеттердің бірі. Себебі осы әрекет арқылы бала өмір құбылыстарын көркемдік тұрғысынан қабылдауға дағдыланады, эстетикалық талғамы қалыптасады. Бала әрдайым табиғаттағы, заттық дүниедегі, өнердегі әсемдікке, адамдардың мейірбан сезіміне үн қосады. Мұның өзіне сәбидің басынан кешкен қуанышының, талпынысының, толғанысының маңызы зор деп білеміз.

Нәтижесінде:

1. Балада көркем өнер туралы білім қалыптасады;
2. Шығармашылығы дамиды;
3. Авторлық бағытта бейнелей біледі;
4. Отбасы және балабақша ынтымақтастығы орнайды;
5. Балалардың іскерлік қабілеті дамып, эстетикалық талғамы артады;
6. Сурет іс-әрекеті арқылы бейнелеу өнеріне деген сүйіспеншілігі оянады.

«ЭКСПО – 2017» БІЗДЕН БАСТАЛАДЫ

Мектеп жасына дейінгі балалардың зерттеушілік әрекетінің ең үздік экологиялық жобасы

«Мектепке дейінгі балалық шақ» республикалық орталығының 2017 жылғы жоспарына сәйкес ағымдағы жылдың шілде айында ЭКСПО–2017 Халықаралық көрмесі аясында «Мектеп жасына дейінгі балалардың зерттеушілік әрекетінің ең үздік экологиялық жобасы» өңірлік көрме-тұсаукесері (бұдан әрі – Көрме) ұйымдастырылып өткізілді.

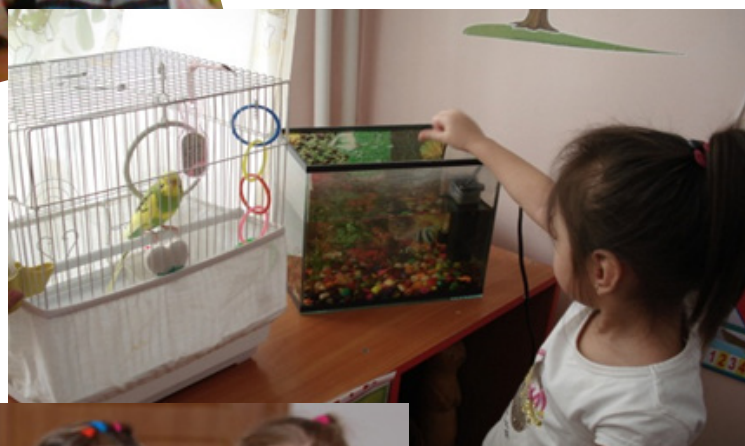

Көрменің басты мақсаты: мектеп жасына дейінгі балалардың зерттеушілік әрекеті арқылы экологиялық мәдениет негіздерін қалыптастыру.

ЭКСПО – 2017 Халықаралық көрмесі аясында өткізілген «Мектеп жасына дейінгі балалардың зерттеушілік әрекетінің ең үздік экологиялық жобасы» көрмесі республиканың мектепке дейінгі ұйымдарындағы балалардың зерттеушілік әрекетінің шығармашылық жоғары деңгейін көрсетті.

Бұл Көрме мектепке дейінгі білім берудің жаңартылған мазмұн жағдайында зерттеушілік әрекетін жүргізу арқылы экологиялық мәдениет негізін қалыптастыруға, мектепке дейінгі ұйым педагогтарына балалардың қажеттіліктері мен қызығушылықтарын қанағаттандыруда кешенді жұмыс жүргізуге мүмкіндік берді.

Аты жөні: Орынғали Ерасыл Арманұлы
Туған жері: Маңғыстау облысы Қарақия ауданы Құрық ауылы

Жұлдызы: Бикеш

Хоббиі: сурет салу, бассейнге шомылу, футбол ойнау

Мінезі: ашық, елгезек, қамқор. Үлкенді сыйлап кішіге қамқор бола білетін ізетті жан

Білім ұясы: Маңғыстау облысы, Қарақия ауданы, Құрық ауылы МКҚК «Болашақ» балабақшасы

Жетістігі: «Дорога к звездам» Ғарышкер күніне арналған I Халықаралық балалар суреті және қолөнер байқауының I орын иегері

Аты жөні: Эмилия Сулейменова

Туған жері: Өскемен қаласы

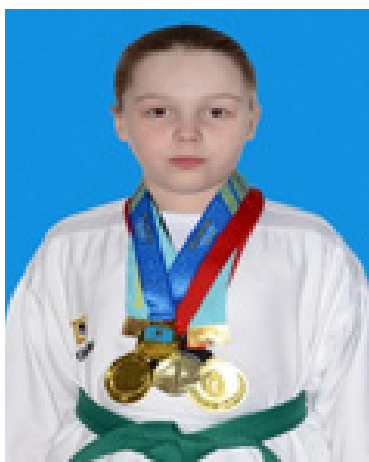
Жұлдызы: егіздер

Хоббиі: спорт

Мінезі: сабырлы, ұстамды, табанды, қайсар, сенімді

Білім ұясы: Өскемен қаласы әкімдігінің «№ 12 жалпы білім беретін мектебі» КММ

Жетістігі: таэквондодан Қазақстан Республикасының чемпионы

Аты жөні: Биржанова Әсел
Туған жері: Қостанай облысы Әуликөл ауданы
Жұлдызы: таразы
Хоббиі: сурет салу, қуыршақтарға киім тігу
Мінезі: биязы, салмақты, мейірімді, көңілді, тәртіпті, ұқыпты
Білім ұясы: Қостанай облысы, Әуликөл ауданы, №28 Құсмұрын орта мектебі

Жетістігі: «Тәуелсіз Қазақстан балалар көзімен» атты республикалық суреттер сайысының жүлдегері

Аты жөні: Бікірбай Жарас Төресайұлы
Туған жері: Маңғыстау облысы Маңғыстау ауданы Жармыш ауданы
Жұлдызы: арыстан
Хоббиі: сәнді киіну, билеу
Мінезі: ашық, ойындағысын тік айтатын сенімді
Білім ұясы: Маңғыстау облысы, Маңғыстау ауданы, Жармыш селосының МКҚК «Еркетай» балабақшасы

Жетістігі: 2017 жылдың «Жігіт сұлтаны», Республикалық «Қош келдің, Наурыз!» байқауының Бас жүлде иегері

ЖАСҚАНШАҚТЫҚТЫ ҚАЛАЙ ЖЕҢДІК?*Асипова Индира*

Қазақ «Бала – бауыр етім» деп, өскелең ұрпақтың өр рухты, жаны пәк, таза болғанын армандаған. Бала бойындағы атаның қанымен, ананың сүтімен сіңген ізгі қасиеттерді одан әрі дамытатын орта – ең алдымен отбасы, онан кейін әрине балабақша, мектеп, тұтас қоғам.

Бала тұлғасын қалыптастыруда орны ерек орта саналатын біздің, яғни балабақшаның алға қойып отырған мақсаты: «Жас ұрпаққа білім беру, белсенділіктерін арттыру, қоршаған ортаға бейімдеу, тәрбиеленушілердің таным қабілеттерін, өнер-білімге деген қызығушылықтарын дамыту, балаларға патриоттық, эстетикалық, адамгершілік тәрбие беру, өз ой-пікірін білдіре алатын бала тәрбиелеу.

Көптеген жылдар бойы аналық жүрек жылуын, білім-білігін балаларды өмірге тәрбиелеу жолында еңбек етуге арнап келе жатқан Сара Алпысқызының авторлығымен еңгізілген «Өзін-өзі тану» рухани-адамгершілік білім беру бағдарламасының маңызы өте зор, сырлы әлемге толы дүние.

«Өзін-өзі тану» бағдарламасының негізгі мақсаты – адамның қоршаған ортаны біліп, өзінің ішкі жан дүниесіне үңіліп, өзін-өзі басқару негізінде рухани-адамгершілік әлеуетті көтеру. Сол себепті қазіргі ұрпақ тәрбиесіндегі басты мәселе тұлғаны адамгершілік-рухани тұрғыдан дамыту, ар-ұятын молайтып, адамгершілік қасиеттерін жетілдіру арқылы ізгілікке, инабаттылыққа, парасаттылыққа үйрету. Осы бағдарламаға сүйене отырып жан-жақты дамыған, рухани-адамгершілігі мол, бір-біріне сүйіспеншілікпен, құрметпен қарайтын, өмір сүруге деген құштарлығы жоғары жеке тұлға тәрбиелей аламыз.

Дана халқымыз «Ағаш түзу өсу үшін оған көшет кезінде көмектесуге болады, ал үлкен ағаш болғанда оны түзете алмайсың» деп бекер айтпаған. Сондықтан баланың бойына жастайынан ізгілік, мейірімділік, қайырымдылық, яғни адамгершілік құнды қасиеттерді сіңіріп, өз-өзіне сенімділікті тәрбиелеуде отбасы мен тәрбиешілер шешуші рөл атқарады.

Осы мақсаттарымызға жету үшін ата-ана мен тәрбиешілер бірлесе, ақылдасып, жұмысты жүйелі жүргізу қажет. Біздің шағын орталықта 3-4 жастағы балалар тәрбиеленеді. Жас ерекшеліктеріне қарай қоршаған ортаға бейімделеді. Мен жұмыс барысында оқу әрекеттерінен бөлек төрт жастағы Еларыс, Елиза, Шарапат атты үш баланы нысанама алдым. Осы үш баланы жыл көлемінде бақыладым. Бұл балалардың көзіме түскен себебі: олар жыл басында көпшілік ортаға барғанда өздерін еркін сезіне алмады, «Күз мереке, Күз береке» атты ашық сынып сағаты өтті. Бұл сабаққа сырттан мұғалімдер қатысты. Балалар өздерінің білгендерін, ойларын, жаттаған өлең жолдарын еркін, ортаға салып айта алмады. Жасқанып тәрбиешіге, ана-аналарына көп қарайлап тұрып қалды.

Жалпы, **жасқанишақтық** – көп балалардың бойында кездесетін кедергі. Әсіресе, ұяң, момын, әр нәрседен тиым қабылдап дағдыланған қазақ балаларында жиі ұшырасады. Ал, бұл – бой емес, ой жарыстыратын, мәдениет пен өркениет дамыған дәл осы ХХІ ғасырдың балалары үшін көңіл аударуға тұрарлық кедерді. Неге десеңіз, мейлі технология, техника, агроөндіріс, жеңіл өнеркәсіп саласы болсын, ол өз жобасын, өз жаңалығын, өз еңбегін қоғам алдында, көпшілік ортада, түрлі мінберде қорғап шығуы керек. «Ой жарыстыратын» заман дедік, сол ойдың өзін де жеткізу үшін жасқанишақтықтан ада болу қажет. Міне, осы

қажеттіліктен нақты әрі мақсатты әрекетке көшітік.

Тәжірибелі әрі білікті педагог жан-жақты сараланып, енгізілген кез келген бағдарламаның мақсат-міндеттерін жүзеге асыруда қатып қалған жоспармен шектеліп қалмайды. Жоспардан, бекітілген күн тәртібінен тыс әрекеттерде де қолға алуды қалыс қалдырмайды. Жоғарыда сөз еткен кедергілерді жою мақсатында мен де «Өзін-өзі тану бағдарламасын негізге ала отырып, балаларды көпшілік ортаға жиі шығаруды ұйғардым. Балалармен бірге мектепке саяхат ұйымдастырдым.

Алғаш мектеп табалдырығын аттағанда балалар таңырқап, мұғалімдермен де, оқушылармен де амандаспай абдырап қалды. Бірінші күнгі саяхатты балалардың қалауынша спорт залға бардық. Онда екінші сынып оқушылары үзілісте ойнап жүр екен. Оқушылар бүлдіршіндерді ойнатуға ертіп алды. Балалар өздерін еркін сезініп, оқушылармен ойнап кетті. Ойын залынан шықанда көңіл-күйлері өте көтеріңкі болды. Бір-бірімен алған әсерлерімен бөлісіп жатты. Келесі күні мектепке барғанымызда тәрбиеленушілер кезіктірген мұғалімдермен сәлемдесіп, кешегі бірге ойнаған оқушылармен амандасып, ойнап жатты.

Бір күні балаларды мектеп кітапханасына алып бардым. Кітапханашы балаларды құшақ жая қарсы алды. Балалар көптеген керекті кітаптарды қарап, кітапханашы қызықты ертегі оқып берді. Балалар ұйып тыңдады, артынша ертегіні өзара талқылап жатты. Шағын орталыққа барғаннан кейін де кітапханада алған әсерлерін жасырмай, бір-бірлерімен бөлісіп отырды.

Мектептің акт залында даярлық сыныппен бірлесе отырып тәрбие сағаттарын да өткізіп жүрдік. Мұнда балалар алғашында өзге сыныптың балаларымен үйлесе алмады.

Ұйымдастырылған ертеңгіліктерге, мектепшілік іс-шараларға жиі қатысқан соң, балалар өздерін көпшілік ортада еркін сезіне бастады. Мектепшілік мерекелер болғанда тәрбиеленушілерді мерекелік концертке алып баратын болдық, мұнда балалар қоғамдық ортада өздерін мәдениетті ұстауға тырысты.

Осылайша күн ұзатпай мектепке саяхат жасауды жалғастырдық. Әр барған сайын балалар өздеріне түрлі жаналықтар ашты. Көптеген мұғалімдермен, жоғары сынып оқушыларымен қарым-қатынас жасап, үлкенді сыйлау, кішіге ізет көрсетуді түйсіне бастады. Ұстаздармен сыпайы сөйлесіп, амандасып және дәлізде, баспалдақта жол беріп жүрді. Бұл әрекеттерін балабақшаға келгенде өздерінен кіші топтағы тәрбиеленушілерге айтып, ескертіп, еске салып, түзетіп отырды. Нысанадағы үш тәрбиеленуші балабақшадан алған білім-тәрбиені қоғамдық орынның бірі – мектепте қолдана алды. Бұл дегеніңіз балабақшадағы дағдыларды болашақта өз өмірлерінде де қолдана алады деген сөз.

Және алға қойған мақсатымызға жету үшін, айтып кеткендей, ата-ана да атсалысуы өте қажет. Балабақшада, мектепте алған білім мен тәрбие балаға жеткіліксіз. Жақсы қасиеттерді жанына дарытуда жанұяның маңызы бөлек. Ортақ мақсатқа балалармен, ата-аналармен, ұстаздармен бірлесіп еңбек еткенде ғана жетуге болады. Балаға қуаныш пен бақыт сыйлап, шәкіртке жан-жақты терең білім беріп, оның жүрегіне адамгершіліктің асыл қасиеттерін үздіксіз ұялата білсек, ертеңгі азаматтың жеке тұлғалық көзқарасының қалыптасуына ықпал етері сөзсіз.

Біздің қоғам үшін әр кезеңде, әр отбасында өсіп келе жатқан өрімдей ұл-қыздардың дені сау, рухани бай, еңбекке, білімге құштар болып өсуі – ең жоғарғы тілек, ең биік мақсат!

WWW.RC-DU.KZ
«МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ БАЛАЛЫҚ ШАҚ» РММ
АСТАНА ҚАЛАСЫ, VIP-ҚАЛАШЫҒЫ, 3
ТЕЛ. 29 68 29, E-MAIL: RCDD_INFO@MAIL.RU

